

Institutionen för Handel och företagande

TENTAMEN

Kurs Hållbara företag och samhällen

Delkurs

Kurs kod FÖ538G

Högskolepoäng för tentamen 4,5hp

Datum 2025-05-16

Skrivtid 14:15- 19:30

Ansvarig lärare Marina Grahovar

Berörda lärare Jayne Jönsson, Sandor Ujvari

Hjälpmedel inga

Övrigt

Anvisningar

- ☐ Ta nytt blad för varje lärare
- ☒ Ta nytt blad för varje ny fråga
- ☒ Skriv endast på en sida av papperet.
- ☒ Skriv namn och personnummer på samtliga inlämnade blad.
- ☒ Numrera lösbladen löpande.
- ☒ Använd inte röd penna.
- ☒ Markera med kryss på omslaget vilka uppgifter som är lösta.

Betygsgränser

För godkänt resultat krävs 7,5 poäng och för väl godkänt resultat krävs 11,25 poäng.

Skrivningsresultat bör offentliggöras inom 18 arbetsdagar

Lycka till!

Antal sidor totalt 7

Del 1:

Besvara nedanstående 2 essäfrågor. Använd högst 2 A4 sidor per fråga. Fäst er inte allt för mycket på omfång, se det som ett riktmärke. Framför allt, lägg inte till oväsentligheter som inte hör till frågan. Varje fråga kan ge 5 poäng, dvs. högst 10 poäng på del 1.

Fråga 1a

Läs nedanstående 3 artiklar som handlar om fallet Think Pink. Använd det du har lärt dig från artikeln Power, Quiescence and Pollution (det kan vara några begrepp, *findings* /resultat, mm) för att analysera det svenska företaget Think Pink. Genom lärdomar från artikeln Power, Quiescence och Pollution, (1) jämför Blackwell, Oklahoma fallet och Think Pink och (2) diskutera vad som gjort och kunde ha gjorts annorlunda, utifrån olika intressenters perspektiv t. ex .myndigheter, företag, medborgare i Think Pink fallet samt (3) diskutera vilka möjliga konsekvenser fallet Think Pink haft.

3 artiklar om THINK PINK

Källa 1: Polisen 3 september 2024

Sveriges hittills största miljöbrottsutredning

Det svenska företaget Think Pink är sedan 2020 misstänkta för grovt miljöbrott.

2016 var två poliser i Värmland ute på ett rutinuppdrag. Uppdraget skulle snabbt leda in på något annat. På platsen de kallades till upptäcktes nämligen 600 ton farligt avfall.

Parallellt har Polismyndigheten bedrivit en omfattande förundersökning under arbetsnamnet "ärende Rosa". Förundersökningen är på 48 000 sidor och ska nu behandlas i rättegången som inleds på tisdag. Elva personer står åtalade för grovt miljöbrott.

Think Pink hyrde anläggningar för sopsortering, men avfallet sorterades aldrig. Istället maldes det ner och lades på högar. I vissa fall grävdes det rakt ner i marken. Det handlar totalt om hundratusentals ton giftigt avfall.

Den misstänkta brottsligheten har varit utspridd till 21 platser runt om i Sverige och har utretts i fem olika polisregioner. Ett 20-tal utredare i Bergslagen, Mitt, Öst, Väst och Stockholm har arbetat med ärendet. Förundersökningen har stöttats med omfattande analyser vid nationellt forensiskt centrum (NFC) och specialister från nationella operativa avdelningen (Noa).

– I det här ärendet har vi använt oss av polismyndighetens samlade förmåga och haft resurs från flera olika regioner, nationella operativa avdelningen (NOA) och nationellt forensiskt centrum (NFC), säger Josefine Larsson, som är chef för miljöbrottsgruppen i polisregion Bergslagen. Det har varit en framgångsfaktor för att kunna kartlägga ett avancerat brottsupplägg som i det här fallet också haft stor geografisk spridning.

För att säkra bevis har polisen bland annat:

- Genom flygövervakning kartlagt de olika platserna där sopor har dumpats
- Genomfört en stor mängd analyser för att se hur dumpningen har påverkat miljön
- Utfört ett omfattande arbete med husrannsakingar och brottsplatsundersökningar på aktuella platser runt om i landet
- Gjort närmare 300 olika beslag
- Tömt och analyserat hundratals olika IT-lagringsmedia, såsom mobiltelefoner, datorer och Ipads
- Hållit flera hundra förhör.

Rättegången väntas avslutas först i maj 2025.

Källa 2: Avfall Sverige 2024-09-06

Rättegång startad i Think Pink-målet

Den 3 september inleddes huvudförhandlingen mot företrädare för Think Pink-bolagen. Förutom omfattande miljöbrott har nu ekonomisk brottslighet lagts till åtalet.

Minst 15 kommuner har drabbats av Think Pinks verksamhet, där stora mängder verksamhetsavfall tagits emot utan att företaget kunnat hantera det. Den misstänkt otillåtna avfallshantering har lett till utsläpp av höga halter av PCB7, PAH-H, bly, kvicksilver och arsenik. Elva personer står åtalade för miljöbrott, varav fem för grovt miljöbrott.

En miljökonsult misstänks ha medverkat till miljöbrott genom uppdrag för Think Pink. Sammantaget har tillgångar om 232 miljoner kronor frysts i väntan på rättegång. I somras tillkom åtal mot fyra personer för flera fall av ekonomisk brottslighet. Det handlar om oriktiga fakturor och privata kostnader som bokförts som affärshändelser.

– Jag hoppas att Think Pink-målet kan blir en väckarklocka för privata aktörer som upphandlar avfallshantering, men också för tillsynsverksamheten. Vi måste ställa höga krav på de som hanterar avfall, oavsett om det är spillvirke eller eternit. Och god avfallshantering måste få kosta. Jag hoppas att den pågående miljöstraffrättsutredningen kan resultera i en positiv utveckling, säger Tony Clark, vd Avfall Sverige.

Förundersökningen består av 45 000 sidor och rättegången är planerad att pågå till och med våren 2025. En rättegång kring ekonomisk brottslighet tillkommer.

Källa 3: Arbetet Anton Andersson 2 okt 2024

Arbetsmiljö

Fariba Vancor, före detta Bella Nilsson, anklagas för att vara hjärnan bakom en av Sveriges största miljöskandaler någonsin. I polisförhör vittnar flera tidigare anställda även om en horribel arbetsmiljö. "Bella pressade folk till det yttersta."

Artikeln i korthet

- Think Pink anklagas för att inte ha sorterat eller återvunnit byggavfall, vilket lett till miljöförstöring och bränder.
- Före detta anställda vittnar om en kaotisk arbetsmiljö präglad av krav och brist på lyhördhet från ledningen.
- Tidigare vd Fariba Vancor förnekar brottsanklagelserna och påstår att det pågår en häxjakt mot henne.

I Attunda tingsrätt i Sollentuna pågår just nu rättegången kring en av de största miljöbrottshärvorna i Svensk historia – den om NMT Think Pink AB.

Bolaget anklagas för att mellan 2012 till 2020 medvetet låtit bli att sortera och återvinna hundratusentals ton med bygg- och rivningsavfall. Enligt åklagarna ska bolaget i stället ha plastat in och flyttat runt avfallet mellan olika soptippar runt om i Sverige.

I vissa fall ska avfallet även ha grävts ner vilket lett till att miljögifter läckt ut i marken.

Brinnande sopberg

I andra uppmärksammade fall har sopbergen börjat att brinna. De mest kända är bränderna vid Kassmyra och Kagghamra i Botkyrka kommun, där den senare pågick i flera månader.

I Kassmyra valde kommunen att forsla bort soporna och sanera marken något som kostade kommunen 160 miljoner kronor.

I Kagghamra ligger byggavfallet fortfarande kvar. En fullständig sanering av platsen uppges kosta runt 400 miljoner kronor.

Anställda vittnar om kaotisk arbetsmiljö

Nu står den före detta vd:n Fariba Vancor, tidigare Bella Nilsson, åtalad för grovt miljöbrott och ekobrott. Förutom Fariba Vancor är ytterligare tio personer åtalade.

Arbetet har gått igenom de delar av förundersökningen som berör tidigare anställda. Det rör sig både om personer i ledande positioner, transportörer, mellanchefer och personer som arbetat på plats i de olika anläggningarna där byggavfallet sorterades och krossades.

Flera av de hörda vittnena beskriver arbetsmiljön på NMT Think Pink som rörig och kaotisk. Den tidigare VD:n var mycket krävande och detaljstyrande, berättar en före detta anställd:

"Bella var enmanshärskare kan man säga skämtsamt"... "Hon pressade folk till det yttersta och kunde ringa till en dygnet runt för att diskutera kunder."

“Man skulle vara tyst och arbeta“

En medarbetare som jobbade med att hämta byggavfallet från arbetsplatser och transportera dem till de olika sorteringsanläggningarna beskriver tiden på NMT Think Pink som mycket skadlig för den psykiska hälsan.

”Det blev en del långa arbetsdagar och det var därför jag just blev utbränd också. Jag var aldrig sjuk, jag jobbade när jag var sjuk”, säger personen och fortsätter:

”Det märktes ganska fort att hon mest tänkte på sig själv och inte lyssnade på de anställda. Hon tyckte att man skulle arbeta och vara tyst. Man fick inte svar på någon fråga. Jag slutade för att jag var knäckt.... ”Jag kom hem och grät.”

Damm i lungor och kroppen

Frågan om arbetsmiljön för de som sorterade, skiktade och krossade avfallet dyker också upp i förhören. En anställd beskriver organisationen som ineffektiv och hälsofarlig.

”Det går inte att jobba i den här miljön. Det måste bli bättre. Det går inte att sitta och blåsa en maskin i 40 minuter och få det där dammet i lungorna och kroppen. Man kliade sig på benen halva nätterna igenom,” säger personen.

Driven, streetsmart och okunnig

Inom den högre ledningen finns också kritik gentemot den tidigare vd:ns ledarskap.

En tidigare högt uppsatt person kallar företagsledaren för *”väldigt dominant, driven och streetsmart, men inte kunnig”* och anklagar henne för ålderism.

”Profilen på företaget krävde – ”ungdomliga, duktiga och vackra tjejer” vilket ledde till att vissa valdes bort anser personen.

Samtidigt finns också de som menar att Fariba Vancor behandlats orättvist. En person med koppling till styrelsen anser att mediebilden av henne är skev.

”Hon är en företagsam, driven och krävande person men inte någon ond människa”, säger personen i förhör.

Fariba Vancor: Det pågår en häxjakt

Fariba Vancor har hela tiden nekat till anklagelserna som riktats mot henne. I förhör med polisen påstår hon dock att det har pågått en häxjakt mot henne, vilket var ett skäl till att hon bytte namnet på moderbolaget NMT till Witch Hunt International AB.

I samband med de första dagarnas huvudförhandling i Attunda tingsrätt har Fariba Vancor fortsatt att hävda sin oskuld.

– Vad är det vi har gjort för fel? Vi har följt lagen. Jag har varit mån om att följa lagen och det har vi gjort, sa den tidigare vd:n för Think Pink under förhandlingen, rapporterar Aftonbladet.

Fråga 1b

Både EU och FN betonar att investerare har en viktig roll i att främja företags omställning mot ökad hållbarhet. Investerare betraktas som intressenter i detta sammanhang. (1) beskriv vad en intressent är samt (2) förklara och ge exempel på minst tre metoder investerare- i Sverige och andra länder- kan använda sig av för att säkra att deras investeringar håller god ESG-standard.

Del 2

Förklara nedanstående 10 begrepp i ca 1-3 meningar. Varje begrepp kan ge 0,5 poäng, dvs. maxpoäng på del 2 är 5 poäng.

1. GRI

2. Bojkott

3. Ekologiskt resiliens

4. ESG

5. Biologisk mångfald

6. Four faces of corporate citizenship

7. Den ekologiska skuldens dag

8. Skillnad mellan CSR och socialt entreprenörskap

9. Hållbar utveckling enligt Brundtlandskommissionens definition

10. Transformative sustainability marketing